

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

31 päivänä maaliskuuta 2022*

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Dublin-järjestelmä – Asetus (EU) N:o 604/2013 – 29 artiklan 2 kohta – Turvapaikanhakijan siirto kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon – Siirtoa koskeva kuuden kuukauden määräaika – Mahdollisuus jatkaa tätä määräaikaa enintään yhteen vuoteen, kun kyse vangitsemisesta – Vangitsemisen käsite – Tuomioistuimen hyväksymä turvapaikanhakijan määrääminen tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon

Asiassa C-231/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Verwaltungsgerichtshof (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 25.3.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 12.4.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

IA

vastaan

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Passer, toisen jaoston puheenjohtaja A. Prechal (esittelevä tuomari) sekä tuomari M. L. Arastey Sahún,

julkisasiamies: J. Richard de la Tour,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Itävallan hallitus, asiamiehinään J. Schmoll, V.-S. Strasser, A. Posch ja G. Eberhard,
- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller ja R. Kanitz,
- Euroopan komissio, asiamiehinään C. Cattabriga ja M. Wasmeier,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 (EUVL 2013, L 180, s. 31; jäljempänä Dublin III -asetus) 29 artiklan 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat IA ja Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (liittovaltion ulkomaalais- ja turvapaikkavirasto, Itävalta; jäljempänä virasto) ja joka koskee IA:n siirtoa Italiaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Dublin III -asetuksen johdanto-osan neljännessä ja viidennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(4) Lisäksi [Eurooppa-neuvoston Tampereella 15. ja 16.10.1999 pidetyn erityiskokouksen] päätelmissä todetaan, että yhteiseen eurooppalaiseen turvapaikkajärjestelmään olisi lyhyellä aikavälillä sisällyttävä selkeä ja toimiva menettely turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi.

(5) Tällaisen menettelyn perusteiden olisi sekä jäsenvaltioiden että asianomaisten henkilöiden kannalta oltava puolueettomat ja oikeudenmukaiset. Menettelyn mukaisesti olisi erityisesti voitava määrittää nopeasti hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, jotta voidaan taata hakijoille tehokas pääsy kansainvälisen suojelun myöntämistä koskeviin menettelyihin ja jotta ei vaaranneta kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyn nopeutta koskevan tavoitteen saavuttamista.”
- 4 Dublin III -asetuksen VI luvun VI jaksoon, joka koskee hakijoiden siirtoa hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon, sisältyy asetuksen 29 artikla, jonka otsikko on ”Yksityiskohtaiset säännöt ja määräajat” ja jossa säädetään seuraavaa:

”1. Hakijan tai muun 18 artiklan 1 kohdan c tai d alakohdassa tarkoitettun henkilön siirto pyynnön esittäneestä jäsenvaltiosta hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon tapahtuu pyynnön esittäneen jäsenvaltion kansallisen lain mukaisesti ja sen jälkeen kun asianomaiset jäsenvaltiot ovat päässeet asiasta yhteisymmärrykseen ja heti kun se on käytännössä mahdollista, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun toinen jäsenvaltio on suostunut pyyntöön ottaa asianomainen henkilö vastaan tai takaisin tai muutoksenhaun tai uudelleen käsittelyn johdosta annetun lopullisen päätöksen tekemisestä, jos sillä on lykkäävä vaikutus 27 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Jos siirrot hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon toteutetaan valvottuna lähtönä tai saattajan kanssa, jäsenvaltioiden on varmistettava, että ne toteutetaan inhimillisellä tavalla sekä perusoikeuksia ja ihmisarvoa täysimääräisesti kunnioittaen.

--

2. Jos siirtoa ei toteuteta kuuden kuukauden määräajan kuluessa, hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio vapautuu velvoitteestaan ottaa asianomainen henkilö vastaan tai takaisin, ja vastuu siirtyy pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle. Määräaikaa voidaan jatkaa enintään yhteen vuoteen, jos siirtoa ei voida suorittaa asianomaisen henkilön vangitsemisen vuoksi, tai enintään kahdeksaantoista kuukauteen, jos asianomainen henkilö on paennut viranomaisia.

--

4. Komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädöksillä yhdenmukaiset edellytykset jäsenvaltioiden kuulemista ja niiden välistä tietojenvaihtoa varten, erityisesti siltä osin kuin kyse on lykätystä tai viivästyneistä siirroista, hyväksytyksi katsotuista siirroista, alaikäisten tai riippuvuussuhteessa olevien siirroista sekä valvotuista siirroista. --”

5 Asetuksen N:o 343/2003 soveltamista koskevista säännöistä 2.9.2003 annettu komission asetusta (EY) N:o 1560/2003 (EUVL 2003, L 222, s. 3), sellaisena kuin se on muutettuna 30.1.2014 annettulla komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 118/2014 (EUVL 2014, L 39, s. 1) (jäljempänä täytäntöönpanoasetus), sisältää Dublin III -asetuksen soveltamista koskevat säännöt.

6 Täytäntöönpanoasetuksen III luku, jonka otsikko on ”Siirron toteuttaminen”, sisältää muun muassa asetuksen 9 artiklan, jonka otsikko puolestaan on ”Siirron lykkäytyminen tai myöhästyminen” ja jossa säädetään seuraavaa:

”(1) Turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle on ilmoitettava viipymättä siirron lykkäytymisestä, joka johtuu joko muutoksenhausta tai uudelleen käsittelyä koskevasta hakemuksesta, joilla on lykkäävä vaikutus, tai aineellisista olosuhteista, kuten hakijan terveydentilasta tai siitä, että kuljetusvälinettä ei ole saatavilla tai että turvapaikanhakija on välttänyt siirron täytäntöönpanon.

(1a) Jos siirto viivästyy siirron toteuttavan jäsenvaltion pyynnöstä, siirron toteuttavan ja vastuussa olevan jäsenvaltion on jatkettava yhteydenpitoa, jotta uusi siirto voidaan järjestää mahdollisimman pian 8 artiklan mukaisesti ja viimeistään kahden viikon kuluttua siitä kun viranomaiset saavat tiedon viivästyksen tai lykkäyksen aiheuttaneiden olosuhteiden lakkaamisesta. Tällaisessa tapauksessa on ennen siirtoa toimitettava liitteen VI mukainen päivitetty vakiolomake tietojen toimittamiseksi ennen siirtoa.

(2) Jos jäsenvaltio ei pysty toteuttamaan siirtoa [Dublin III -asetuksen] 29 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista syistä tavanomaisessa kuuden kuukauden määräajassa siitä, kun asianomaista henkilöä koskeva vastaanotto- tai takaisinottopyyntö on hyväksytty, tai muutoksenhaun tai uudelleen käsittelyn johdosta annetun lopullisen päätöksen tekemisestä, jos sillä on lykkäävä vaikutus, sen on ilmoitettava tästä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle ennen määräajan päättymistä. Muussa tapauksessa vastuu kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä ja muut [Dublin III -asetuksesta] johtuvat velvoitteet säilyvät pyynnön esittäneellä jäsenvaltiolla mainitun asetuksen 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

– –”

Itävallan oikeus

- 7 Liittovaltion vuoden 2005 turvapaikkalain (Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl (Asylgesetz 2005)), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä AsylG 2005), 5 §:ssä säädetään seuraavaa:

”[Tapaukset, joissa] Itävalta ei ole vastuussa [turvapaikkahakemuksen käsittelystä]

– –

Toisen valtion toimivalta

(1) Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus, jota ei ole tehty tämän lain 4 §:n tai 4a §:n mukaisesti, on jätettävä tutkimatta, jos toinen valtio on yleissopimuksen tai [Dublin III] -asetuksen nojalla vastuussa turvapaikkahakemuksen tai kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä. – –

(2) Edellä 1 momentin mukaisesti on meneteltävä myös, jos toinen valtio on yleissopimuksen tai [Dublin III -asetuksen] nojalla toimivaltainen tutkimaan, mikä valtio on vastuussa turvapaikkahakemuksen tai kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä.

– –”

- 8 Ulkomaalaisvalvonnasta vuonna 2005 annetun lain (Fremdenpolizeigesetz 2005) 46 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Ulkomaalaiset, joita koskeva palauttamispäätös, maastapoistamistoimenpide, karkotus tai oleskelukielto on täytäntöönpanokelpoinen, poistetaan maan alueelta (maastapoistaminen) yleistä turvallisuutta valvovien viranomaisten toimesta [viraston] toimeksiannosta. – –

– –

(7) Jos ulkomaalainen on sairaalassa – – ja jos hänen maastapoistamisensa uhkaa välittömästi, sairaalan on pyynnöstä viipymättä ilmoitettava [virastolle] ajankohdasta, jolloin hän pääsee tai todennäköisesti pääsee sairaalasta. Sairaala ilmoittaa viran puolesta [virastolle] ensimmäisen virkkeen mukaisesti ilmoitetun ajankohdan muutoksesta.”

- 9 Ulkomaalaisvalvonnasta annetun lain 61 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) [Viraston] on määrättävä kolmannen maan kansalaisen maastapoistamisesta, kun

1. tämän kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätetty tutkimatta AsylG 2005:n 4a §:n tai 5 §:n nojalla, tai kun sen jälkeen, kun on tehty tutkimatta jättämistä koskeva päätös AsylG 2005:n 4a §:n tai 5 §:n nojalla, on tehty tutkimatta jättämistä koskeva päätös yleisen hallintomenettelylain (Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz) 68 §:n 1 momentin nojalla, – –

– –

(2) Maastapoistamismääräyksestä seuraa, että kolmannen maan kansalaisen palauttaminen kohdemaahan on sallittu. Määräys on voimassa 18 kuukauden ajan siitä lukien, kun kolmannen maan kansalainen on poistunut maasta.

– –”

- 10 Tahdosta riippumattomasta psykiatrisesta sairaalahoidosta annetun lain (Unterbringungsgesetz, jäljempänä UbG) 3 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Henkilö voidaan määrätä tahdostaan riippumatta psykiatriseen sairaalahoitoon vain, jos

1. hän mielisairautensa vuoksi vakavasti ja selvästi vaarantaa henkensä tai terveytensä taikka muiden henkilöiden hengen tai terveyden ja
2. jos hän ei voi saada muuta asianmukaista lääketieteellistä hoitoa tai muuta huolenpitoa erityisesti sairaalan psykiatrisen osaston ulkopuolella.”

- 11 UbG:n 8 §:ssä, jonka otsikko on ”Sairaalahoitoon määrääminen [asianomaisen] tahdosta riippumatta”, säädetään seuraavaa:

”Henkilö voidaan määrätä psykiatriseen sairaalahoitoon tahdostaan riippumatta vain, jos julkisen terveydenhuoltopalvelun lääkäri tai poliisivoimien lääkäri taikka perusterveydenhuollon lääkäri, jolla on tähän toimivalta – – ja joka on tutkinut hänet, todistaa, että hoitoon määräämiseen edellytykset täyttyvät. Todistuksessa on esitettävä yksityiskohtaiset syyt, joiden perusteella lääkäri katsoo, että hoitoon määräämiseen edellytykset täyttyvät.”

- 12 Lain 9 §:ssä säädetään seuraavaa:

(1) Yleisestä turvallisuudesta vastaavilla elimillä on oikeus ja velvollisuus toimittaa henkilö, jonka osalta ne katsovat erityisistä syistä, että hoitoon määräämiseen edellytykset täyttyvät, lääkärin tutkittavaksi (8 §) tai kutsua lääkäri tutkimaan kyseinen henkilö. Jos lääkäri antaa todistuksen siitä, että hoitoon määräämiseen edellytykset täyttyvät, yleisestä turvallisuudesta vastaavien elinten on toimitettava asianomainen henkilö sairaalan psykiatriselle osastolle tai huolehdittava siitä, että hänet toimitetaan sinne. Jos lääkäri ei anna tällaista todistusta, kyseistä henkilöä ei enää saada pitää vapautensa menettäneenä.

(2) Jos kyse on välittömästä vaarasta, yleisestä turvallisuudesta vastaavat elimet voivat myös kuljettaa asianomaisen henkilön sairaalan psykiatriselle osastolle ilman lääkärin etukäteistutkimusta ja ilman todistusta.

(3) Lääkärin ja yleisestä turvallisuudesta vastaavien elinten on toimittava siten, että asianomaista henkilöä suojellaan mahdollisimman hyvin, ja niiden on toteutettava tarpeelliset toimet kaiken vaaran välttämiseksi. Niiden on mahdollisuuksien mukaan tehtävä yhteistyötä psykiatristen laitosten kanssa turvautumatta sairaalan psykiatriseen osastoon ja tarvittaessa käytettävä paikallisia pelastuspalveluja.”

- 13 Saman lain 10 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Sairaalaosaston johtajan on välittömästi tutkittava asianomainen henkilö. Henkilö voidaan ottaa sairaalaan vain, jos lääkärintodistuksen mukaa hänen hoitoon määräämisensä edellytykset täyttyvät.

– –”

14 UbG:n 11 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Edellä 10 §:ää sovelletaan soveltuvin osin, jos

1. siinä tapauksessa, että kyseessä on sairaalan psykiatriselle osastolle muutoin otettu potilas, jonka liikkumisvapautta ei ole rajoitettu, on syytä olettaa, että hoitoon määräämisen edellytykset täyttyvät, tai
2. pyynnöstään hoitoon otettu henkilö peruuttaa pyyntönsä tai ei uudista sitä kuuden viikon kuluttua tai pyynnöstään hoitoon otetun hoidon sallittu kokonaiskesto on päättynyt, ja kummassakin näistä tapauksista on syytä olettaa, että hoidon edellytykset ovat edelleen olemassa.”

15 UbG:n 17 §:ssä, jonka otsikko on ”Tuomioistuimelle ilmoittaminen”, säädetään seuraavaa:

”Jos henkilö otetaan psykiatriseen sairaalahoitoon tahdostaan riippumatta (10 ja 11 §), osaston johtajan on ilmoitettava siitä viipymättä tuomioistuimelle. – –”

16 Kyseisen lain 18 §:ssä, jonka otsikko on ”Menettelyn kohde”, säädetään seuraavaa:

”Tutkittuaan potilaan hoitoon määräämisen edellytykset tuomioistuin ratkaisee potilaan hoitoon määräämisen lainmukaisuuden 10 ja 11 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.”

17 UbG:n 20 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos tuomioistuin kuulemisessa katsoo, että hoitoon määräämisen edellytykset täyttyvät, se toteaa hoitoon määräämisen lainmukaiseksi väliaikaisesti odotettaessa 26 §:n 1 momentin mukaista päätöstä ja vahvistaa istunnon pidettäväksi viimeistään 14 päivän kuluttua kuulemisesta.”

18 Saman lain 26 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tuomioistuin lausuu istunnon päätteeksi hoitoon määräämisen lainmukaisuudesta. Päätös on tehtävä tässä istunnossa potilaan läsnä ollessa. Päätös on perusteltava ja selitettävä potilaalle.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

19 Marokon kansalainen IA saapui Italiaan Libyasta lokakuussa 2016. Italian poliisi rekisteröi tällöin hänen henkilötietonsa ja biometriset tietonsa.

20 IA matkusti tämän jälkeen Itävaltaan, jossa hän jätti turvapaikkahakemuksen 20.2.2017.

21 Itävallan viranomaiset pyysivät 1.3.2017 Italian viranomaisia ottamaan IA:n vastaan. Tähän pyyntöön ei vastattu.

22 Itävallan viranomaiset ilmoittivat 30.5.2017 Italian viranomaisille, että mainittu vastaanottopyyntö katsottiin hyväksytyksi ja että siirron toteuttamiselle asetettu kuuden kuukauden enimmäismääräaika oli alkanut kulua 2.5.2017.

- 23 Virasto jätti 12.8.2017 tekemällään päätöksellä IA:n turvapaikkahakemuksen tutkimatta ja määräsi hänet poistettavaksi maasta Italiaan.
- 24 IA nosti 25.9.2017 tästä päätöksestä kanteen Bundesverwaltungsgerichtissä (liittovaltion hallintotuomioistuin, Itävalta). Sittenmin hän luopui tästä kanteesta.
- 25 IA oli 20.9.2017–6.10.2017 omasta pyynnöstään psykiatrisessa hoidossa eräessä sairaalassa Wienissä (Itävalta).
- 26 IA:n Italiaan siirtoa, jonka oli määrä tapahtua 23.10.2017, ei voitu toteuttaa, koska hän oli 6.10.2017–4.11.2017 erään wieniläisen sairaalan psykiatrisella osastolla tahdosta riippumattomassa hoidossa. Eräs wieniläinen alioikeus totesi tämän hoitoon määräämisen lainmukaiseksi ensin 6.10.2017 antamallaan ensimmäisellä ratkaisulla väliaikaisesti ja sitten 17.10.2017 antamallaan toisella ratkaisulla 17.11.2017 saakka. Kyseinen tuomioistuin hyväksyi IA:n hoitoon määräämisen sillä perusteella, että IA psyykkisen sairautensa vuoksi vakavasti ja selvästi vaaransi itsensä ja muut.
- 27 Itävallan viranomaiset ilmoittivat 25.10.2017 Italian viranomaisille, että Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti IA:n siirrolle asetettua määräaika oli jatkettu kahteentoista kuukauteen siitä syystä, että hänet oli määrätty psykiatriseen sairaalahoitoon.
- 28 IA:n sairaalahoito päättyi ennenaikaisesti 4.11.2017. Kyseisenä päivänä hänet otettiin hänen omasta pyynnöstään sairaalan psykiatriselle osastolle, josta hän poistui 6.11.2017.
- 29 IA siirrettiin 6.12.2017 Italiaan lentokoneella poliisin ja lääkärin saattamana.
- 30 IA jätti 22.12.2017 Italiassa turvapaikkahakemuksen, joka hyväksyttiin 24.4.2018.
- 31 Tämän jälkeen IA nosti Bundesverwaltungsgerichtissä kanteen, joka koski hänen siirtoaan Itävallasta Italiaan, sillä perusteella, että siirto oli tapahtunut sen jälkeen, kun Dublin III -asetuksen 29 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetty kuuden kuukauden määräaika oli päättynyt 2.11.2017, joten siirto oli lainvastainen, koska se oli toteutettu myöhässä.
- 32 Kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen perusteettomana 14.2.2020 antamallaan tuomiolla. Se katsoi, että Itävallan viranomaiset olivat ilmoittaneet 25.10.2017 Italian viranomaisille siirrolle asetetun kuuden kuukauden määräajan jatkamisesta Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianomaisen henkilön hoitoon määräämisen vuoksi. Tätä siirrolle asetettua määräaika, jonka oli määrä päättyä 2.11.2017, oli siten jatkettu kuudella kuukaudella 2.5.2018 saakka. Näin ollen IA:n 6.12.2017 tapahtunutta siirtoa ei ollut toteutettu myöhässä.
- 33 Bundesverwaltungsgericht katsoi, että se, että tuomioistuin määräsi IA:n hoitoon psykiatriseen hoitolaitokseen hänen tahdostaan riippumatta, perustuu UbG:n 3 §:ssä säädettyjen edellytysten mukaisesti toteamukseen, jonka mukaan kyseinen henkilö psyykkisen sairautensa vuoksi vakavasti ja selvästi vaarantaa henkensä tai muiden henkilöiden hengen.
- 34 Kyseisen tuomioistuimen mukaan hoitoon määrääminen, jonka syynä on psyykinen sairaus, on kuitenkin vapaudenmenetyksen käsittävä toimenpide, kuten Euroopan unionin perusoikeuskirjan 6, 52 ja 53 artiklasta sekä Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen e alakohdasta ilmenee. Sitä vastoin siirron määräajan jatkamiseksi Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä

- tarkoitettuna ”vangitsemisen” vuoksi ei ole tarpeen, että henkilö on vankilassa tai että ”vangitseminen” perustuu syyllisyyden toteavaan tuomioistuimen ratkaisuun. Ratkaiseva tekijä on se, että siirtävä valtio on estynyt siirtämästä asianomaista henkilöä toimivaltaiseen jäsenvaltioon, koska tämä henkilö on tuomioistuimen päätöksellä otettu pois hallintoviranomaisten valvonnasta.
- 35 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi IA on saattanut Revision-valituksen tästä Bundesverwaltungsgerichtin tuomiosta, katsoo, että olennainen kysymys sen ratkaisemiseksi, oliko IA:n siirto Italiaan tässä tapauksessa laillinen, on se, onko Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettu käsite ”vangitseminen”, jota tässä asetuksessa ei kaiken lisäksi ole määritelty, ymmärrettävä siten, että se sisältää pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen vapaudenmenetyksen eli psyykkisen sairauden vuoksi tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon määräämisen, jonka tuomioistuin on todennut lainmukaiseksi.
- 36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tähän kysymykseen voitaisiin Bundesverwaltungsgerichtin esittämällä perusteilla vastata myöntävästi. Se katsoo kuitenkin, että päinvastainen vastaus on myös mahdollinen yhtäältä siksi, että UbG:n 8 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä tarkoitettu asianomaisen tahdosta riippumaton hoitoon määrääminen on ennen kaikkea lääketieteellinen toimenpide, jonka tuomioistuin on yksinkertaisesti todennut lainmukaiseksi; tätä toimenpidettä ei välttämättä kata saksankielisessä versiossa käytetty ilmaisu ”Inhaftierung”, englanninkielisessä versiossa käytetty ilmaisu ”imprisonment” eikä ranskankielisessä versiossa käytetty ”emprisonnement”.
- 37 Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että vakavat sairaudet, jotka estävät väliaikaisesti siirron hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon, eivät voi olla perusteena siirrolle asetetun määräajan jatkamiselle Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisen virkkeen mukaisesti, kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetaan (tuomio 16.2.2017, C. K. ym., C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, 89 kohta).
- 38 Siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin katsoisi, että määrääminen psykiatriseen sairaalahoitoon kuuluu Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettuna vangitsemisen käsitteen alaan, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo tarpeelliseksi selvittää, mikä on tässä tapauksessa siirron määräajan jatkamisen tarkka kesto.
- 39 Tältä osin voitaisiin katsoa, että siirrolle asetettua määräaikaa voidaan jatkaa joko niin pitkäksi ajaksi kuin IA tosiasiallisesti oli tahdostaan riippumattomassa psykiatrisessa sairaalahoidossa tai niin pitkäksi ajaksi kuin täytäntöönpanoasetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti pyynnön saaneelle jäsenvaltiolle ilmoitettu ”vangitseminen” oletetusti kestää, lisättynä tarvittaessa siirron järjestämiseen tarvittavalla kohtuullisella ajalla.
- 40 Tässä tilanteessa Verwaltungsgerichtshof (ylin hallintotuomioistuin, Itävalta) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Tarkoitetaanko [Dublin III -asetuksen] 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä mainitulla vangitsemisella myös sellaista tilannetta, jossa henkilö on tuomioistuimen lailliseksi toteamin tavoin määrätty vastoin tahtoaan tai tahdostaan riippumatta hoidettavaksi sairaalan psykiatrisella osastolla (käsiteltävässä asiassa siksi, että asianomaisen henkilön psyykinen sairaus vaarantaa hänen oman turvallisuutensa tai muiden turvallisuuden)?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

- a) Voidaanko – asianomaista henkilöä sitovasti – edellä mainitun asetuksen 29 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädettyä määräaika jatkaa joka tapauksessa yhteen vuoteen tilanteessa, jossa pyynnön esittänyt jäsenvaltio on vanginnut asianomaisen?
- b) Jos vastaus on kieltävä, kuinka pitkäksi ajaksi määräajan jatkaminen on sallittu; onko se sallittu esimerkiksi vain siksi ajaksi,
- jonka vangitseminen tosiasiallisesti kesti vai
 - jonka vangitseminen todennäköisesti kokonaisuudessaan kestää, arvioituna sinä ajankohtana, jolloin [täytäntöönpanoasetuksen] 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu ilmoitus vastuussa olevalle jäsenvaltiolle toimitetaan,
- johon tarvittaessa lisätään kulloinkin kohtuullinen määräaika siirron uudelleen järjestämiseksi?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toista virkettä tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettua käsitettä ”vangitseminen” sovelletaan turvapaikanhakijan psykiatriseen sairaalahoitoon määräämiseen, jonka tuomioistuin on päätöksellään hyväksynyt, sillä perusteella, että kyseinen henkilö mielisairautensa vuoksi on selvästi vaaraksi itselleen tai yhteiskunnalle.
- 42 Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä unionin oikeuden yhtenäisen soveltamisen vaatimuksista että yhdenvertaisuusperiaatteesta seuraa, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen merkityksen ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti ottamalla huomioon paitsi kyseisen säännöksen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa se on (tuomio 15.4.2021, C-786/19, EU:C:2021:276, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 43 On todettava, että unionin lainsäätäjä ei ole määritellyt Dublin-asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua vangitsemisen käsitettä ja että tämä säännös ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen merkityksen ja ulottuvuuden määrittämiseksi. Näin ollen tätä käsitettä on tulkittava itsenäisesti ja yhtenäisesti.
- 44 Ensinnäkin Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisen virkkeen sanamuodosta on aluksi muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jossakin kieliversiossa käytettyä unionin oikeuden säännöksen sanamuotoa ei voida käyttää tämän säännöksen ainoana tulkintaperusteena eikä sille voida antaa etusijaa muihin kieliversioihin nähden (tuomio 15.4.2021, The North of England P & I Association, C-786/19, EU:C:2021:276, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 45 Nyt käsiteltävässä asiassa sanaa ”vangitseminen” tai sitä korvaavasti laajalti käytettävissä olevaa lähikäsitettä ”vankeusrangaistus” käytetään suurimmassa osassa kyseisen säännöksen kieliversioita. Tämä koskee esimerkiksi espanjan-, tšekin-, tanskan-, englannin-, ranskan-, maltan-, hollannin-, romanian-, slovakki- ja suomenkielisiä versioita.
- 46 Sitä vastoin muissa kieliversioissa, jotka ovat selvästi vähemmistössä, kuten italian-, portugalil- tai ruotsinkielisissä versioissa, käytetään laajempia ilmaisuja, jotka tarkoittavat säilöönottoa tai vapaudenmenetystä ja jotka eivät viittaa ”vankilaan” tai ”vankeusrangaistukseen”.
- 47 Itävallan hallitus toteaa saksankielisessä versiossa käytetyn ilmaisun ”Inhaftierung” osalta, että se kattaa yleiskielessä muun muassa vapaudenmenetyksen, eikä sen näin ollen voida katsoa tarkoittavan vain tuomioistuimen rikosoikeudenkäynnissä määräämää vangitsemista, kun taas Saksan hallituksen näkemys on, että käsite voitaisiin ymmärtää tässä suppeammassa merkityksessä.
- 48 Siltä osin kuin edelleen on kyse Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisen virkkeen sanamuodon mukaisesta tulkinnasta, ilmaisun ”vangitseminen” tai ”vankeusrangaistus” tavanomaisesta merkityksestä, joka – kuten tämän tuomion 45 kohdassa on todettu – perustuu kyseisen säännöksen kieliversioiden enemmistöön, ilmenee, että se merkitsee lähinnä vapausrangaistusta, joka on määrätty rikosoikeudellisessa menettelyssä sellaisen rikoksen johdosta, johon asianomaisen henkilön katsotaan tai epäillä syyllistyneen.
- 49 Tarkemmin sanottuna tämä ilmaisu merkitsee tavanomaisen merkityksensä mukaan vapausrangaistusta, joka on yleensä kärsittävä vankilassa ja jonka tuomioistuin määrää, kun se rikosoikeudellisen menettelyn päätteeksi katsoo, että henkilön voidaan katsoa syyllistyneen rikokseen. Lisäksi tämä sama ilmaisu kattaa tavanomaisen merkityksensä mukaan myös rikoksesta epäillyn henkilön tutkintavankeuden, jonka lähtökohtaisesti määrää tuomioistuin rikosoikeudellisessa menettelyssä annettavalla ratkaisulla.
- 50 Kun otetaan huomioon tämä tavanomainen merkitys, henkilön tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon määräämistä, jonka tuomioistuin on hyväksynyt sillä perusteella, että henkilöllä on mielisairaus, jonka vuoksi hän on erityisen vaarallinen itselleen tai yhteiskunnalle, ei voida pitää Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettuna ”vangitsemisenä”.
- 51 Tästä on todettava, että UbG:n nojalla toteutettava tahdosta riippumattomaan hoitoon määrääminen tapahtuu ilman, että asianomaista henkilöä olisi tuomittu rikoksesta tai että häntä epäiltäisiin rikoksesta.
- 52 Tällainen hoitoon määrääminen eroaa näin ollen perustavanlaatuisesti henkilön määräämisestä psykiatriseen hoitoon sillä perusteella, että hän on syyllistynyt rikokseen, jonka osalta hänen ei kuitenkaan voida katsoa olevan rikosoikeudellisesti vastuunalainen, koska hän oli rikoksen tekohetkellä mielisairas.
- 53 Toiseksi asiayhteys, johon Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toinen virke kuuluu, ja kyseisen asetuksen tavoitteet eivät ole esteenä tulkinnalle, jonka mukaan kyseisessä säännöksessä tarkoitettu käsite ”vangitseminen” kattaa ainoastaan vapaudenriiston, joka on määrätty tuomioistuimen ratkaisulla rikosoikeudellisessa menettelyssä sellaisen rikoksen johdosta, josta turvapaikanhakijan katsotaan olevan tai josta hänen epäillänsä olevan vastuussa.

- 54 Tässä yhteydessä on muistutettava, että Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä mahdollistetaan poikkeuksellisesti tämän asetuksen 29 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan ensimmäisessä virkkeessä vahvistetun kuuden kuukauden määräajan jatkaminen sen seikan huomioon ottamiseksi, että pyynnön esittäneen jäsenvaltion ei ole käytännössä mahdollista toteuttaa asianomaisen siirtoa tämän vangitsemisen tai pakenemisen vuoksi (tuomio 19.3.2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, 60 kohta).
- 55 Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitetun käsitteen ”vangitseminen” tulkitseminen laajasti siten, että siihen sisältyvät kaikki vapaudenmenetyksen käsittävät toimenpiteet, mukaan lukien toimenpiteet, joita ei ole määrätty rikosoikeudellisessa menettelyssä sellaisen rikoksen johdosta, johon asianomainen henkilö on syyllistynyt tai johon hänen epäillään syyllistyneen, merkitsisi, että sivuutettaisiin tällaisen jatkamisen poikkeuksellinen luonne, jota unionin tuomioistuin on korostanut.
- 56 Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toista virkettä on nimittäin unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä vahvistetun periaatteen mukaisesti tulkittava suppeasti, koska siinä säädetään kahdessa täsmällisessä tapauksessa poikkeuksesta kyseisen asetuksen 29 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan ensimmäisessä virkkeessä säädettyyn pääsääntöön (ks. erityisesti tuomio 20.5.2021, X (LPG-säiliöajoneuvot), C-120/19, EU:C:2021:398, 50 kohta).
- 57 Lisäksi on totta, että 19.3.2019 annetun tuomion Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218) 61 ja 62 kohdassa unionin tuomioistuin hylkäsi Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitetun pakenemisen käsitteen tulkittamisen siten, että käsite edellyttäisi näyttöä asianomaisen henkilön aikomuksesta välttää toimivaltaisilta kansallisilta viranomaisilta, sen vaaran välttämiseksi, että nämä viranomaiset mahdollisesti kohtaavat huomattavia vaikeuksia tai eivät voi varmistaa Dublin III -järjestelmän tehokasta toimintaa ja sen tavoitteiden saavuttamista.
- 58 Sitä vastoin samassa säännöksessä tarkoitetun käsitteen ”vangitseminen” tulkittamiseen siten, että käsite rajoittuu tuomioistuinratkaisulla rikosoikeudellisten menettelyjen yhteydessä määrättyihin vapaudenriistoihin ja muun tyyppiset vapaudenriistotoimenpiteet suljetaan pois, ei liity tällaista vaaraa.
- 59 Tällainen tulkinta nimittäin edellyttää vain, että tosiseikkojen perusteella tarkistetaan, onko olemassa rikosoikeudellisessa menettelyssä annettu tuomioistuinratkaisu, jolla määrätään vapaudenmenetyksestä, joka koskee henkilöä, joka on syyllistynyt rikokseen tai jonka epäillään syyllistyneen rikokseen.
- 60 Tämänkaltainen tarkistaminen ei merkitse erityisiä käytännön vaikeuksia, jotka voisivat haitata Dublin-järjestelmän tehokasta toimintaa ja sen tavoitteiden saavuttamista.
- 61 Tämä tulkinta ei siis myöskään ole ristiriidassa sen nopeutta koskevan tavoitteen kanssa, johon Dublin III -asetuksella sen johdanto-osan neljännen ja viidennen perustelukappaleen mukaan pyritään (tuomio 19.3.2019, Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, 58 ja 59 kohta).
- 62 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että Dublin III -asetuksen 29 artiklan 2 kohdan toista virkettä on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettua käsitettä ”vangitseminen” ei voida soveltaa turvapaikanhakijan tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon määräämiseen, jonka tuomioistuin on päätöksellään hyväksynyt, sillä perusteella, että kyseinen henkilö mielisairautensa vuoksi on selvästi vaaraksi itselleen tai yhteiskunnalle.

Toinen kysymys

- 63 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt toisen kysymyksen sen varalta, että ensimmäiseen kysymykseen vastattaisiin myöntävästi. Tämän tuomion 62 kohdasta ilmenee kuitenkin, että siihen on vastattava kieltävästi. Näin ollen toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 64 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 29 artiklan 2 kohdan toista virkettä on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettua käsitettä ”vangitseminen” ei voida soveltaa turvapaikanhakijan tahdosta riippumattomaan psykiatriseen sairaalahoitoon määräämiseen, jonka tuomioistuin on päätöksellään hyväksynyt, sillä perusteella, että kyseinen henkilö mielisairautensa vuoksi on selvästi vaaraksi itselleen tai yhteiskunnalle

Allekirjoitukset